

Vorming en Toerusting

Programma 2018-2019

**Protestantse Gemeente
te Wageningen**

Want alles is fragment

Want alles is fragment.

*Al door het zeggen van het woord
deelt men, scheidt men en schendt
het alomvattende, dat men niet kent,
dat ik aanwezig weet, of alleen maar vermoed,
dat ik niet uitspreken kan en toch uitspreken moet.
Dat mij beheerst, dat mij te luisteren gebiedt.
En als ik zoek en luister, dan vind ik het niet.*

Eén troost blijft:

*Er is in ieder woord een woord,
dat tot het onuitsprekelijke behoort;
er is in ieder deel een deel
van het ondeelbare geheel,
gelijk in elke kus, hoe kort,
het hele leven meegegeven wordt.*

Abel Herzberg

(uit: Drie rode rozen, Amsterdam 1987)

Ter introductie	4
Deelname	5
<u>Serie A - Lezingen</u>	
A1	Voltooid leven - Medische zorg en vragen rond het levenseinde 6
A2	Hopeloos hoopvol - Belijdenissen van een postmoderne pelgrim 7
A3a	Wat is bidden eigenlijk? 8
A3b	Christelijk spreken over God 9
A4	"Jezus, een mensenleven" 9
A5	Contextueel Bijbellezen 10
A6	Kanker in het gezin 11
A7	Oog in Oog - Christelijke mystiek in woord en beeld 12
<u>Serie B – Doorlopende gespreksgroepen</u>	
B1a/b	Ontmoetingen rond de Bijbel 13
B2	Gespreksgroep "Rondom 30" 14
B3	Rond de tafel: de veertigers en hun geloof 14
B4	Zinnige gesprekken 15
B5	Heb je even tijd? Plaats geven aan stil gebed 15
B6	Zomerleerhuis 16
<u>Serie C – Thematische gespreksgroepen</u>	
C1	Liturgiek 17
C2	Verhaal en structuur 17
C3	Waarde(n)vol opvoeden 18
C4	Conflict en polarisatie 18
C5a/b	Meditatief Bijbellezen 19
C6	Verzet en Rede in tijden van nepnieuws 19
C7	Jodendom, een ontmoeting 20
C8a/b	Het oosten van Duitsland 21
<u>Serie D – Activiteiten georganiseerd vanuit wijkgemeente Johannes</u>	
D1	55+ Bijbelkring "Nudehof" 22
D2	Vrouwen rond de Bijbel 22
D3	Bijbelkring "Vredehorst" 23
D4	Kring geloofsopvoeding 23
<u>Serie E – Cultuur-Muziek-Film</u>	
E1	Before the Flood (film) 24
E2	The Way (film) 25
E3	Een Psalmenuur 26
E4a/b	Twee lofliederen 26
E5	De kunst van het sterven - De Actus Tragicus van J.S. Bach 27
E6	Ruth, een verhaal van hoop 28
<u>Serie F - Overige activiteiten</u>	
F1	Diaconaal werkbezoek aan "Het Passion" in Hummelo 29
F2	Wandeling in de Stille Week 29
F3	Pelgrimgroep Wageningen 30
F4	Taalcursus Bijbels Hebreeuws 31
F5	KerkNet Wageningen 31
F6	Vorming & Toerusting Bennekom 31
	Adressen 32
	Aanmeldingsformulier 33
	Kalender achterzijde

Ter introductie

Hierbij biedt de commissie Vorming en Toerusting u het programma 2018-2019 aan.

De indeling is hetzelfde als die van het vorige seizoen: naar aard van de activiteit met daarbinnen de volgorde op basis van het tijdstip dat de activiteit is gepland.

Dit seizoen hebben wij ook een aantal activiteiten toegevoegd die vanuit de wijkgemeente Johannes georganiseerd worden. Dit benadrukt dat de commissie Vorming en Toerusting een commissie is van de Protestantse Gemeente te Wageningen. Vanzelfsprekend zijn ook niet - leden van de PGtW van harte welkom.

Wij hebben getracht een divers programma samen te stellen variërend van theologische tot maatschappelijke onderwerpen, met daarnaast activiteiten met een cultureel - religieus aspect.

De activiteiten die worden begeleid door onze predikanten omvatten zowel oude bekende als nieuwe onderwerpen.

Wij hopen dat dit brede aanbod u voldoende mogelijkheden geeft om één of meerdere programmapunten uit te kiezen.

Wij attenderen u ook op het V&T programma van onze buurgemeente te Bennekom: www.hetgroeneboekje.nl.

Namens de commissie Vorming en Toerusting van de Protestantse Gemeente te Wageningen,

Maarten Koornneef,

voorzitter

Deelname

Aanmelding voor de activiteiten/cursussen geschiedt bij voorkeur via de website www.pg-wageningen.protestantsekerk.net.

Onder "algemeen" (linksboven op het scherm) vindt u "Vorming en Toerusting cursussen 2018-2019". Bij elke cursus vindt u een link "inschrijven".

Ook kunt u zich aanmelden met de aanmeldingsformulieren achter in dit boekje. U kunt deze bezorgen op, of opsturen naar het adres achter op het formulier. Het is de bedoeling dat er per persoon één formulier wordt ingevuld.

Tenslotte bestaat er de mogelijkheid u per e-mail voor de cursussen op te geven. Wilt u dan uw naam, adres en telefoonnummer vermelden en duidelijk aangeven om welke cursussen het gaat. Het e-mailadres is: ventwag@gmail.com

Wilt u nota nemen van de volgende punten:

- Als u zich voor een cursus hebt opgegeven en u krijgt geen bericht terug, dan mag u er van uitgaan dat de cursus doorgaat.
- Bij iedere activiteit is een uiterste aanmelddatum vermeld. Daarna kunt u zich nog aanmelden en/of onaangemeld binnenlopen, maar u loopt het risico dat de cursus vol of geannuleerd is.
- Als een cursus vol is, geldt voor plaatsing de volgorde van aanmelding.
- Het is de bedoeling dat u eventuele materiaalkosten of literatuur zelf betaalt en zo nodig zelf aanschaft.
- Wanneer u zich hebt opgegeven en u toch verhinderd bent, wordt het op prijs gesteld wanneer u dat aan de desbetreffende contactpersoon of begeleider (wanneer er geen contactpersoon vermeld wordt) doorgeeft .
- Wijzigingen zullen vermeld worden in Om de Kerk en de PGtW-mededelingen.
- Tijdens de bijeenkomsten zijn de consumpties voor eigen rekening.
- Wie van huis opgehaald wil worden, kan dat doorgeven aan de contactpersoon.

Serie A - Lezingen

A1 Voltooid leven - Medische zorg en vragen rond het levenseinde

Mensen die niet meer beter kunnen worden, komen in Nederland in een ander medisch traject terecht. Zij krijgen dan palliatieve zorg. Nu genezing uitgesloten is, is deze vorm van medische zorg vooral op hun kwaliteit van leven gericht. Binnen de palliatieve zorg heeft men niet alleen aandacht voor de lichamelijke aspecten van de ziekte, maar ook voor de geestelijke aspecten.

Palliatieve zorgverleners hebben er dan ook oog voor wat het voor deze mensen persoonlijk betekent om dit lijden door te moeten maken. Vooral ook kijken zij er naar of het hen zal lukken om te gaan met de wetenschap dat de grens van hun leven in zicht komt. Juist bij palliatieve patiënten, en zeker ook bij hun naasten, doemen er vaak plotseling veel vragen op die te maken hebben met het einde van het leven.

Ook al of geen euthanasie kan zo'n vraag zijn. Het vraagstuk van de euthanasie wordt in deze tijd alleen maar groter. Wie had dat kunnen bedenken in 2002, toen de euthanasiewet van kracht werd? In het begin vormde de wet een haag om de barmhartigheid van de arts die zijn patiënt wilde verlossen uit ondraaglijk lijden. Nu zijn we meer dan vijftien jaar verder. Dementerende mensen, zij die gebukt gaan onder een psychiatrische stoornis en mensen die lijden aan de hoge ouderdom kunnen vandaag de dag ook een beroep doen op de wet. En in 2016 zijn er plannen gelanceerd voor een apart juridisch kader waardoor mensen die niet lichamelijk ziek zijn maar hun leven wel als voltooid beschouwen, eveneens geholpen kunnen worden bij het sterven. Niet langer de barmhartigheid van de dokter, maar de zelfbeschikking van de patiënt lijkt leidend principe te zijn geworden bij de beoordeling van een verzoek om levensbeëindiging.

Om een weg in deze complexe situatie te vinden, zijn er voor deze avond twee inleiders uitgenodigd:

Allereerst uiteraard een arts, dokter Joost van Zanten, die u zal informeren over de medische mogelijkheden binnen de palliatieve zorg; maar ook een pastor, dominee Annemarieke van der Woude, die u zal bijpraten over de recente ontwikkelingen in het debat over euthanasie en voltooid leven.

Dr. Annemarieke van der Woude is remonstrants predikant in Oosterbeek en voormalig geestelijk verzorger van Oranje Nassau Oord.

Drs. Joost van Zanten is huisarts in Wageningen en arts bij het Hospice Wageningen-Renkum.

Bij beiden krijgt u gelegenheid uw eigen vragen rond dit thema naar voren te brengen.

Begeleiding:

Datum:

Plaats en tijd:

Contactpersoon:

Anmelding:

drs. J van Zanten en dr. A. van der Woude

Do. 20 sept. 2018

Bevrijdingskerk, 20.00 - 22.00 uur

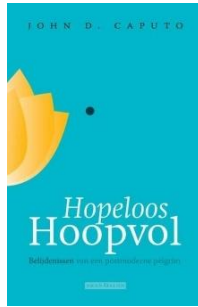
Gettie Kievit-Lamens

Voor 14 sept. 2018

A2 Hopeloos hoopvol - Belijdenissen van een postmoderne pelgrim

Van de Amerikaanse theoloog en filosoof John D. Caputo is onlangs voor het eerst een werk in Nederlandse vertaling verschenen: *Hopeloos hoopvol* (de vertaling van *Hoping against hope*). Van de boeken van Caputo is dit het meest persoonlijke. Hij vertelt hoe hij begon als theoloog en carrière maakte als filosoof, maar dat vragen rond religie toch steeds zijn pad bleven kruisen. Maar spreken over God in de klassieke beelden lukt hem niet meer. Het spreken over God moet van (de oude beelden van) God bevrijd worden, religie moet van religie ontdaan worden. Dan komt er ruimte voor het spreken over ervaringen van het onvoorwaardelijke, ervaringen die zich "zomaar, zonder waarom" aan ons voordoen. Middeleeuwse mystici als Meister Eckhart helpen ons om taal te vinden voor die ervaringen. Het is de taal van de genade.

De theoloog en kerkhistoricus Peter Nissen is hoogleraar Spiritualiteitsstudies aan de Radboud Universiteit Nijmegen en remonstrants predikant in Oosterbeek.

Begeleiding: Prof. dr. Peter Nissen (foto)
Datum: Do. 11 okt. 2018
Plaats en tijd: Bevrijdingskerk, 20.00 - 22.00 uur
Contactpersoon: Maarten Koornneef
Aanmelding: Voor 14 sept. 2018

A3 Het thema 'Bidden' - Een korte reeks van twee voordrachten
A3a Wat is bidden eigenlijk?

Bidden is de meest vitale geloofspraktijk, vindt Gerrit Immink. Het gebed zit immers dicht op het leven en we spreken God aan. Maar wat is bidden eigenlijk? Is God echt tegenwoordig en merken we daar ook iets van? In zijn boek "Bidden in het besef van Gods tegenwoordigheid" (Zoetermeer, 2016) komen vragen aan de orde als: Wat doet bidden met ons mensen? Welke rol speelt het gebed in het Oude en Nieuwe Testament? En spreekt God nog steeds?

Prof. dr. Gerrit Immink is emeritus hoogleraar Praktische Theologie en voormalig rector van de Protestantse Theologische Universiteit.

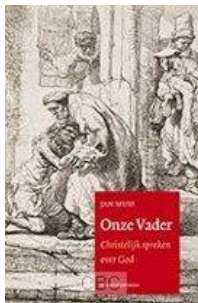
Begeleiding: Prof. dr. Gerrit Immink
Datum: Do. 8 nov. 2018
Plaats en tijd: Bevrijdingskerk, 20.00 - 22.00 uur
Contactpersoon: Gettie Kievit-Lamens
Aanmelding: Voor 14 sept. 2018

A3b Christelijk spreken over God

Christenen zijn mensen die het Onze Vader bidden. In het boek 'Christelijk spreken over God' (Zoetermeer, 2016) onderzoekt Jan Muis welke inhoud het woord "God krijgt wanneer het Onze Vader gebeden wordt. Welke inhoud hebben de woorden Vader, Naam, Koning en Schepper? Welke betekenis hebben de liefde, de heiligheid, de rechtvaardigheid, de macht en de eeuwigheid die het Onze Vader expliciet of impliciet aan God toekent?

Prof. dr. Jan Muis is emeritus hoogleraar Dogmatiek van de Protestantse Theologische Universiteit.

<i>Begeleiding:</i>	<i>Prof. dr. Jan Muis</i>
<i>Datum:</i>	<i>Do. 22 nov. 2018</i>
<i>Plaats en tijd:</i>	<i>Bevrijdingskerk, 20.00 - 22.00 uur</i>
<i>Contactpersoon:</i>	<i>Gettie Kievit-Lamens</i>
<i>Anmelding:</i>	<i>Voor 14 sept. 2018</i>

A4 "Jezus, een mensenleven"

Het Nieuwe Testament opent met vier evangeliën. Wie de moeite neemt die geschriften met elkaar te vergelijken ontdekt al snel dat zij op verschillende manieren over Jezus spreken, zegt Cees den Heyer. Het verhaal van Marcus, het oudste evangelie, heeft geen geboorteverhaal, maar begint met de volwassen Jezus, de timmerman uit Nazareth. Een mens onder de mensen. Dankzij Mattheüs en Lucas vieren we kerstfeest. Maar ook hun verhalen verschillen op tal van punten. Het vierde evangelie is in alle opzichten een geval apart. De mens Jezus wordt vergoddelijkt: hij wordt de zoon van God genoemd. Het is niet verbazingwekkend dat de volgelingen van Jezus vanaf het vroegste begin getwist hebben over de vraag naar de betekenis van zijn leven en sterven. In de loop der eeuwen heeft Jezus vele gezichten gekregen: van mens onder de mensen tot godenzoon, ja zelfs tot God.

Cees den Heyer studeerde theologie aan de toenmalige Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken in Kampen.

Na afronding van de studie werd hij docent en later hoogleraar in Kampen. Na zijn afscheid in 2002 was hij nog vijf jaar docent aan het Doopsgezinde Seminarium in Amsterdam.

Begeleiding: Prof. dr. Cees den Heyer
Datum: Do. 17 jan. 2019
Plaats en tijd: Bevrijdingskerk, 20.00 - 22.00 uur
Contactpersoon: Maarten Koornneef
Aanmelding: Voor 14 jan. 2019

A5 Contextueel Bijbellezen

Contextueel Bijbellezen is een manier van samen lezen die begint bij onze huidige context. Wat baart ons zorgen? Waar zien we onrecht? Wie valt er buiten de boot? Pas daarna wordt de Bijbel open geslagen en kijken we welk licht het verhaal werpt op onze realiteit. Het is een methode die uitnodigt om partij te kiezen voor de mensen in de marge en die zoekt naar transformatie. Niet alleen is het een heel toegankelijke en inspirerende manier om met elkaar in gesprek te raken rond het verhaal, het laat ook zien hoe oude teksten relevant kunnen zijn in onze context. Inge Landman zal de avond begeleiden. Zij is werkzaam bij Kerk in Actie en heeft eerder in Colombia veel met deze methode gewerkt. Sinds vorig jaar doet zij dat ook in Nederland, onder andere door groepen te bezoeken en voorgangers te trainen. Meer informatie kunt u ook vinden op www.kerkinactie.nl/bijbellezen.

Begeleiding: Ds. Inge Landman
Datum: Do. 21 febr. 2019
Plaats en tijd: Bevrijdingskerk, 20.00 - 22.00 uur
Contactpersonen: Maarten Koornneef, Els Upperman
Anmelding: Voor 14 jan. 2019

A6 Kanker in het gezin

Als kanker je gezin treft hoe geef je als gezin dan betekenis aan deze nieuwe situatie? Want kanker heb je niet alleen, kanker heb je met elkaar. Het nestelt zich diep in alle haarvaten van het netwerk en het systeem. Eerst overleven met elkaar en daarna komt pas het besef van wat precies heeft plaats gevonden. Maar wat is er dan gebeurd? Alles voelt anders. Durf je dat te delen met elkaar?

Arrien van Prooijen bespreekt met u de gevolgen van de aanwezigheid van kanker in het gezin. Dit wil zij vooral doen vanuit een perspectief van hoop, zingeving en verrijking. Er vindt namelijk een hertaxatie plaats en de waarden in je leven komen meer in beeld dan ooit tevoren. Zij vertelt haar verhaal vanuit de Contextuele Benadering van de Hongaars-Amerikaanse psychiater Ivan Boszormenyi Nagy.

“Als kanker je gezin treft heeft elk gezinslid zijn eigen verhaal en elk kind heeft zijn eigen verdriet. Het grootste cadeau wat je (later) als ouders aan je kind kunt geven is de erkenning van de geleden pijn.”

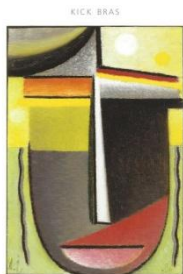
Arrien van Prooijen (Master Contextuele Hulpverlening) is oncologie-verpleegkundige en Care consulent voor de stichting Care for Cancer. Tevens is ze docent aan de Chr. Hogeschool Ede, domein Gezondheidszorg en Sociale Studies.

Begeleiding: Arrien van Prooijen - de Jong
Datum: Do. 21 mrt. 2019
Plaats en tijd: Bevrijdingskerk, 20.00 - 22.00 uur
Contactpersoon: Gettie Kievit-Lamens
Anmelding: Voor 14 jan. 2019

A7 Oog in Oog - Christelijke mystiek in woord en beeld

Mystiek is een in alle religies voorkomend verschijnsel. Het is het verlangen en streven naar innige verbondenheid met het goddelijke mysterie. We kunnen daarvoor, onder andere, woorden en beelden gebruiken. Mystiekkenner en theoloog Kick Bras heeft daarover een prachtig boek geschreven, dat uitnodigt tot kijken, lezen, overdenken en mijmeren. We gaan dit, samen met hem, beleven.

OOG IN OOG

Christelijke mystiek in tekst en beeld

Begeleiding:

Datum:

Plaats en tijd:

Contactpersoon:

Aanmelding:

dr. Kick Bras

Do. 11 apr. 2019

Bevrijdingskerk, 20.00 - 22.00 uur

Willem Dragt

Voor 14 jan. 2019

Maximaal 20 deelnemers

Serie B - Doorlopende gespreksgroepen

B1a Ontmoetingen rond de Bijbel

Wat betekent ons geloof bij het ouder worden? Waar vertrouwen we op? Waar maken we ons zorgen over? Tijdens deze gesprekskring voor "ouderen" (ongeveer vanaf zestig jaar) willen we delen wat ons ten diepste bezighoudt en beweegt. Aan de hand van een Bijbelgedeelte zullen we achtereenvolgens verschillende thema's bespreken, zoals o.a.: vertrouwen, navolging, waarheid, danken, Bijbel. Wat betekenen deze woorden in ons dagelijks leven? Hoe inspireren ze ons? En waar worstelen we mee? De gespreksgroep komt twee maal per maand bij elkaar. Het doel is elkaar ontmoeten en samen in gesprek gaan over geloof en leven.

Begeleiding: Gerry Kramer-Hasselaar i.s.m.
ds. Erica Hoebe-de Waard en ds. Nico Sjoer
Data: Vanaf 18 sept. 2018, 1e en 3e dinsdagochtend van de maand
Plaats en tijd: Bevrijdingskerk, 10.00 - 11.30 uur
Contactpersoon: Esther Ratsma
Aanmelding: Voor 14 sept. 2018

Maximaal 20 deelnemers

B1b Ontmoetingen rond de Bijbel

Dit seizoen gaat er door de grote belangstelling een tweede gespreksgroep "Ontmoetingen rond de Bijbel" (zestig plus) van start. In deze groep zullen vergelijkbare thema's als in de eerste groep aan de orde komen.

Begeleiding: Netta Hakkenberg i.s.m. ds. Erica Hoebe-de Waard
Data: Vanaf 20 sept. 2018, 1e en 3e donderdagochtend van de maand
Plaats en tijd: Bevrijdingskerk, 10.00 -11.30 uur
Aanmelding: Voor 14 sept. 2018

Maximaal 10 deelnemers

B2 Gespreksgroep "Rondom 30"

Ben jij tussen vijftientwintig en vijfenveertig jaar? Misschien is de "Rondom 30 Kring" dan iets voor jou. Ongeveer één keer per maand komen we samen bij iemand thuis. We praten over wat ons bezig houdt. We discussiëren over actuele onderwerpen. We bespreken Bijbelpassages. De onderwerpen overleggen we met elkaar. Natuurlijk staat ons geloof hierbij centraal.

Erica zet ons ook wel eens aan het "werk" met haar actieve werkvormen, zoals iets tekenen of uitbeelden. Kom ook eens kijken.

Begeleiding: ds. Erica Hoebe - de Waard
Data: Vanaf dinsdag 25 sept.
Plaats en tijd: Bij de deelnemers thuis, 20.00 - 22.00 uur
Contactpersoon: Miranda Braam (werkgroepRondom30@gmail.com)
Aanmelding: Voor 14 sept. 2018

B3 Rond de tafel: de veertigers en hun geloof

Welke keuzes maak je in je leven? Tegen welke grenzen loop je aan? Welke grenzen wil je slechten? Wat geloof je (nog) wel en wat niet? Over deze vragen willen we met iedereen van (ongeveer) vijfendertig tot vijfenvijftig jaar in gesprek gaan. Je bent op de leeftijd dat de opbouwfase grotendeels voorbij is. Er is behoefte om stil te staan bij de in het verleden gemaakte keuzes en vooruit te kijken naar de toekomst. Er zijn vragen over geloof en over leven. Het lukt in de drukte van iedere dag niet altijd om tijd en ruimte te maken voor deze vragen of er zijn geen mensen om deze vragen mee te delen. Herken je dit? Wees dan welkom om eens in de zes weken vragen en ervaringen te delen. Schuif aan voor een gesprek rond de tafel in een ongedwongen sfeer, maar met inhoud.

Begeleiding: ds. Nico Sjoer
Data: Ma. 1 okt., wo. 15 nov., do. 10 jan., ma. 18 feb.,
wo. 3 apr., di. 21 mei
Plaats en tijd: Bij de deelnemers thuis, 20.00 - 21.30 uur
Contactpersoon: Silke Gabbert (silke.gabbert@wur.nl)
Aanmelding: Voor 14 sept. 2018

B4 Zinnige gesprekken

Wat bedoelen we als we zeggen dat we in God geloven? Wat beleven we in de kerkdienst? Wat betekent lid zijn van de gemeente? In deze serie gaan we in gesprek over God, geloof, de kerk en onszelf. Het zijn kwetsbare, open en spannende gesprekken, die ergens over gáán. Deelname aan deze gespreksgroep mag gezien worden als voorbereiding op de doen van belijdenis, maar dit is zeker geen logisch gevolg. We komen elke veertien dagen bij elkaar, de data zijn in overleg.

Begeleiding: ds. Erica Hoebe - de Waard
Data: Vanaf do. 1 nov. 2018
Plaats en tijd: Bevrijdingskerk, 20.00 - 22.00 uur
Aanmelding: Voor 14 sept. 2018

B5 Heb je even tijd? Plaats geven aan stil gebed

Rust en stilte zijn van wezenlijk van belang voor de mens misschien juist als je het heel druk hebt. Maar hoe vind je die rust en die stilte in deze hectische tijd? Kun je je afzonderen om te stil te staan bij wat waardevol is? Hoe ga ik deze dag doorbrengen? Is er een Kracht die me daarbij kan stimuleren? Jezus geeft ons het voorbeeld; Hij trok zich dikwijls terug voor stil gebed. Na Jezus heeft ook in de vroegchristelijke kerk dit gebed in stilte, of stiltemeditatie, een belangrijke plaats behouden. In onze tijd zoeken we opnieuw naar zijn in stilte en aandacht, om in balans te komen en te leren luisteren naar wat de Eeuwige ons wil zeggen. In de cursus gaan we in op de traditie en oefenen we met de meditatiemethode die is geactualiseerd door monniken als John Main (1926-1982) en Thomas Keating (1923).

Begeleiding: Neeltje Kingma en Joost van Buuren
Data: Ma.14, 21 en 28 jan. 2019
Plaats en tijd: Bevrijdingskerk 20.00 - 21.30
Contactpersoon: Joost van Buuren
(0317-414 132, j.buuren@upcmail.nl)
Aanmelding: Voor 14 dec. 2018

B6 Zomerleerhuis

In augustus 2017 hebben we voor het eerst een zomerleerhuis georganiseerd: drie avonden in hartje zomer, ten behoeve van wie dan níét op vakantie is. Dit zomerleerhuis bleek een schot in de roos te zijn. Op elk van de drie avonden staat een gespreksthema centraal dat vooraf door een deelnemer aangevraagd kan worden. Heb je dus een onderwerp waarvan je al een hele tijd denkt: 'Daar zou ik nu eens over door willen praten', dan heb je nu je kans. De avonden worden gehouden in de pastorie en besloten met een gezellige nazit, voorzien van een goed glas en iets lekkers te eten.

Begeleiding: ds. Nico Sjoer
Data: Ma. 29 juli, di. 6 en wo. 14 aug.
Plaats en tijd: Pastorie Huszárlaan 42, 20.00 - 22.00 uur
plus nazit
Aanmelding: Voor 14 juni 2019

Serie C - Thematische gespreksgroepen

C1 Liturgiek

Hebben we in het eerste jaar van deze tweejarige cursus de gang van zaken tijdens de zondagse eredienst grondig verkend, dit tweede seizoen ondernemen we een vergelijkbare reis, maar nu door het liturgisch jaar heen. Kerst, Pasen en Pinksteren zijn bekend, maar hoe verhouden ze zich tot elkaar? En welke feesten en gedenkdagen zijn er nog meer? Ook hier weer een ontdekkingsreis, voorzien van veel beeld en geluid. Als je deze cursus gevolgd hebt, beleef je niet alleen de diensten op zondag maar ook de adem van het jaar voorgoed anders en rijker. Evenals vorig seizoen is ook nu een reader voorhanden.

Begeleiding: ds. Nico Sjoer

Data: Wo. 26 sept., ma. 22 okt., ma. 3 dec., wo. 16 jan.,
di. 26 feb., do. 4 apr.

Plaats en tijd: Bevrijdingskerk, 20.00 - 21.30 uur

Aanmelding: Voor 14 sept. 2018

C2 Verhaal en structuur

Bijbelverhalen vertonen over het algemeen niet alleen een verbluffende rijkdom aan inhoud, maar blijken vaak een vertelstructuur te bevatten die de bedoelingen van de auteur nog eens extra onderstreept. Je zou kunnen zeggen: niet alleen heeft het verhaal een structuur, de structuur heeft ook een verhaal.

In veel gevallen is het mogelijk om door middel van heel aandachtige lezing zo'n structuur te ontdekken zonder gebruik te maken van de grondtaal. Wie het begint te ontdekken, kan zelfs veel plezier beleven aan het uitpuzzelen en ontraadselen van die verhaalstructuren.

Vijf avonden buigen we ons over enkele Bijbelgedeelten die een wel heel frappante structuur bevatten: het boekje Jona en het verhaal over de vader met de twee zonen (Lukas 15,11-32). Wie weet plakken we er nog een puzzelavond aan vast naar aanleiding van één of twee Bijbelverhalen naar keuze.

Begeleiding: ds. Nico Sjoer

Data: Do. 25 okt., wo. 21 nov., wo. 9 jan., do. 14 feb.,
wo. 20 mrt.

Plaats en tijd: Bevrijdingskerk, 20.00 - 21.30 uur

Aanmelding: Voor 14 sept. 2018

C3 Waarde(n)vol opvoeden

Drie avonden waarop we als ouders in gesprek gaan over ons geloof en onze kinderen.

Op de eerste avond gaan we in gesprek over ons eigen geloof, over de waarden die we willen doorgeven en hoe we dat (willen) doen.

Avond twee staat in het teken van kinderen en geloof. We spreken over geloofsontwikkeling van kinderen van 0-10 jaar en delen ervaringen. Welke rituelen hebben we in ons gezin en hoe gaan kinderen om met rouw?

Op avond drie bespreken we tieners en geloof. Wat zijn thema's die tieners bezighouden, juist als het gaat over God, kerk en geloof? Welke rol hebben ouders en de kerk? We kijken naar de ontwikkeling van tieners en delen ervaringen.

De avonden zijn ook los van elkaar te volgen.

Begeleiding: ds. Erica Hoebe - de Waard
Data: Ma. 29 okt., ma. 12 nov. en ma. 26 nov.
Plaats en tijd: Bevrijdingskerk, 20.00 - 22.00 uur
Anmelding: Voor 14 sept. 2018

C4 Conflict en polarisatie

We leven in een tijd vol kleine en grote conflicten, in de wereldpolitiek, op het werk, thuis... iedereen maakt ruzie. Bij veel van die conflicten komen mensen of groepen tegenover elkaar te staan, worden tegenstellingen versterkt en wordt het wij-zij denken gevoed. Niet alleen door politici, of door de media, maar ook door onszelf. De conflicten groeien uit, soms tot er een moment ontstaat waarop we er geen grip meer op hebben, er geen gesprek meer mogelijk is tussen beide partijen. Hoe denken we, ook vanuit geloof, over vrede en conflict? En kunnen we, ook vanuit ons geloof, een antwoord vinden op het wij-zij denken, op polarisatie, zodat we als mensen juist verbinden? In deze cursus van drie avonden leren we over polarisatie en omgang met conflicten, we denken samen na over een antwoord hierop vanuit ons geloof en we delen ervaringen. Een cursus voor ieder die zich onmachtig voelt bij het wij-zij denken en voor ieder die wel eens ruzie maakt en inzicht wil in conflictsituaties en hoe daar op een productieve manier mee om te gaan.

Begeleiding: Jaap van der Sar en ds. Erica Hoebe-de Waard
Data: Wo. 31 okt, wo. 7 en wo 14 nov.
Plaats en tijd: Bevrijdingskerk, 20.00 - 22.00 uur
Anmelding: Voor 14 sept. 2018

Maximaal 15 deelnemers

Het werkterrein van Jaap van der Sar is o.a. conflicthantering en het productief omgaan met tegenstellingen en polarisaties. Jaap werkte tot

begin 2018 bij Stichting Oikos, een oecumenische stichting die zich richtte op veranderingen.

C5 Meditatief Bijbellezen

Er zijn verschillende manieren van omgaan met de Bijbel. Eén daarvan is "meditatief Bijbellezen". In de kloostertraditie wordt dit Lectio Divina (goddelijke lezing) genoemd.

Dat betekent dat niet wij het Woord lezen maar dat het Woord ons leest. Het is een manier van lezen die niet allereerst als doel heeft dat je meer kennis opdoet of je een mening vormt. Bij deze manier van lezen gaat het om een ontmoeting met jezelf en met God.

In de Adventstijd en in de 40-dagentijd komen we een aantal keren bij elkaar om samen stil te worden en ons open te stellen voor wat het Woord ons te zeggen heeft.

Begeleiding: Evelien Gardebroek
(venderbos-gardebroek@planet.nl)
Data: C5a: Do. 6 en do. 20 dec. 2018
C5b: Do. 14 mrt., do. 28 mrt. en do. 4 april 2019
Plaats en tijd: Bevrijdingskerk, 20.00 - 22.00 uur
Aanmelding: C5a: voor 14 sept. 2018
C5b: voor 14 jan. 2019

C6 Verzet en Rede in tijden van nepnieuws

Suzan Neiman, filosoof, vindt dat Europa haar wortels weer moet vinden, weer terug moet naar de basis van openheid, tolerantie en redelijkheid.

Haar boek zet in met 'nepnieuws' en gebrek aan vrouwen. Wat kunnen we doen in deze tijden van *post-truth politics* waarin overal nepnieuws opduikt? De machtsgreep van Trump kwam niet uit de lucht vallen. Decennia van leugens in de politiek - denk aan de 'rechtvaardiging' van de oorlog in Irak - hebben het idee ondermijnd dat er universele waarden bestaan waarvoor we ons schrap zouden moeten zetten. In dit essay stelt Susan Neiman, voortbouwend op de ideeën van Foucault en Kant, dat waarheid en rechtvaardigheid geen "kwestie van perspectief" zijn, zoals vaak wordt beweerd, maar universele waarden om voor te strijden. We gaan het boek bespreken en in gesprek over onze waarden en gedachten over de toekomst.

Begeleiding: ds. Erica Hoebe - de Waard
Datum: Do. 13 dec.
Plaats en tijd: Bevrijdingskerk, 20.00 - 22.00 uur
Aanmelding: Voor 14 sept 2018

C7 Jodendom, een ontmoeting

In de Bijbel lezen we veel over het Jodendom. Niet alleen in het Oude Testament, maar ook in de evangeliën lezen we veel over de geschiedenis van het Jodendom en over de religie. In deze serie van drie avonden en een zaterdag gaan we in vogelvlucht kennismaken met het Jodendom. De eerste twee avonden zijn informatief. We leren over de Bijbelse en recentere geschiedenis van het Jodendom en staan stil bij de Joodse feesten.

Op de derde bijeenkomst zal Rabbijn dr. Tzvi Marx de spreker zijn. Hij wil ons als Christenen laten "leren". Daarmee bedoelt hij dat hij ons wil laten inzien dat de mondelinge Torah de basis van het Jodendom is, niet de bijbel, of de "wet en de profeten". Hij zegt: "Je weet niets over Jodendom door de bijbel te bestuderen. Alleen door ontmoeting met Joden, door de mondelinge traditie kun je het Jodendom leren kennen". In aansluiting op de eerste twee avonden zal Tzvi Marx dieper ingaan op het Jodendom, sprekend vanuit zijn eigen geloof en ervaring.

Rabbijn dr. Tzvi C. Marx (1942) is zelfstandig onderwijzer op het gebied van het Jodendom: Gewijd als rabbijn bij het Yeshiva University (NY) en gepromoveerd bij het KTU (Utrecht). Hij is als "Master" docent in het Jodendom verbonden aan de Hogeschool Windesheim in Utrecht/Zwolle.

De serie wordt afgesloten met een bezoek aan de Sjoel in Elburg in april, waar we rondgeleid worden. De exacte datum volgt.

Begeleiding:

*ds. Erica Hoebe-de Waard, Teunis van den Brink
en dr. Tzvi C. Marx*

Data:

Ma. 25 febr., ma. 11 mrt., en ma. 25 mrt. 2019

Plaats en tijd:

Bevrijdingskerk, 20.00 - 22.00 uur

Contactpersoon:

Teunis van den Brink (brink003@xs4all.nl)

Anmelding:

Voor 14 jan. 2019

C8 Het oosten van Duitsland

Twee avonden die in verband staan met de gemeentereis naar Erfurt. Ze kunnen bezocht worden ter voorbereiding op de reis, maar ook als u niet meegaat, bent u van harte welkom.

C8a Luther

Bij de gemeentereis naar Erfurt is Luther en zijn rol in de geschiedenis van de kerk en Duitsland een belangrijk thema.

Het jaar 2017 was het Lutherjaar. Er zijn tal van publicaties verschenen en er is veel aandacht geweest in kerken, in de media en elders. Op deze avond gaan we in vogelvlucht langs Luthers leven en bespreken we de hoofdthema's uit zijn leven en werk.

Begeleiding: ds. Erica Hoebe-de Waard
Datum: Wo. 13 febr. 2019
Plaats en tijd: Bevrijdingskerk, 20.00 - 22.00 uur
Contactpersoon: Maarten Koornneef
Aanmelding: Voor 14 jan. 2019

C8b Het leven van gewone mensen in de DDR

In het kader van de gemeentereis naar Erfurt staan we stil bij het gewone leven in de DDR. We kijken naar een documentaire over mensen in de kerk in de DDR. We bespreken wat het systeem in de DDR deed met gewone mensen aan de hand van enkele voorbeelden. Voor welke dilemma's kwamen de mensen te staan ?

Begeleiding: Dick Verkerk
Datum: Di. 6 mrt 2019
Plaats en tijd: Bevrijdingskerk, 20.00 - 22.00 uur
Contactpersonen: Dick Verkerk (verkerkd@xs4all.nl),
Maarten Koornneef
Aanmelding: Voor 14 jan. 2019

Serie D - Activiteiten georganiseerd vanuit wijkgemeente Johannes

D1 55+ Bijbelkring "Nudehof"

De wijk Johannes organiseert middagen rond de Bijbel voor ouderen. Deze bijeenkomsten worden op elke derde woensdag in de maand van september tot en met mei gehouden in de recreatiezaal van de Nudehof. Iedereen vanaf vijfenvijftig jaar wordt hartelijk uitgenodigd.

Begeleiding: Kerkelijk werker H. van Vliet
Data: Elke derde woensdag van de maand van sept.
t/m mei
Plaats en tijd: Nudehof, 14.30 - 16.00 uur
Contactpersoon: H. van Vliet (hvvdienstverlening@outlook.com)
Aanmelding: Niet nodig

D2 Vrouwen rond de Bijbel

De kring "Vrouwen rond de Bijbel" komt één keer in de maand op een dinsdagavond bijeen. Deze vrouwenkring behandelt elk jaar een boek. De onderwerpen die aan bod komen leveren vaak verrassende gezichtspunten op, die ons geloof in het dagelijks leven opbouwen en versterken. Het seizoen wordt altijd met een leuke activiteit afgesloten.

Begeleiding: Geen; onderlinge gespreksgroep
Data: Dinsdagen, worden in overleg vastgesteld
Plaats en tijd: Vredehorst, vanaf 20.00 uur
Contactpersoon: Mariette Heldoorn (mariette.heldoorn@kpnmail.nl)
Aanmelding: Via Mariette Heldoorn

D3 Bijbelkring "Vredehorst"

Op de Bijbelkring Vredehorst willen we met elkaar in gesprek komen over een voor die avond gekozen Bijbelgedeelte. Deze bijeenkomsten worden zoveel mogelijk maandelijks op een woensdag gehouden.

Begeleiding: ds. H.L. Versluis
Data: Eerste woensdagen van de maand (vanaf sept.)
Plaats en tijd: Vredehorst, vanaf 19.30 uur
Contactpersoon: ds. H.L. Versluis (hl.versluis@gmail.com)
Aanmelding: Niet nodig

D4 Kring geloofsopvoeding

De kring geloofsopvoeding bestaat uit een aantal ouders die zes avonden per jaar in huiselijke sfeer bijeenkomen. We bespreken dan alledaagse onderwerpen waar we in de opvoeding van onze kinderen mee te maken hebben zoals dopen, bidden, Bijbellezen, omgang met de media etc. We doen dit aan de hand van een boekje. Iedere vader en moeder die vragen en ervaringen met betrekking tot geloof en opvoeding wil bespreken, is van harte welkom. Zo kunnen we als ouders van elkaar leren door kennis en tips uit te wisselen en elkaar helpen in de opvoeding van onze kinderen.

Begeleiding: Geen; onderlinge gespreksgroep
Data: In overleg
Plaats en tijd: Bij één van de leden thuis
Contactpersoon: Monique van Dam (0317-357 267)
Aanmelding: Via Monique van Dam

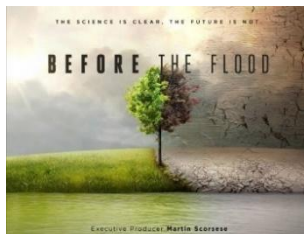

Serie E - Cultuur-Muziek-Film

E1 Before the Flood (film)

Steeds vaker horen we berichten over klimaatverandering. Over een opwarmende aarde, overstromingen, modderstromen, bosbranden, smeltende poolkappen en een stijgende zeespiegel. Het is duidelijk. Het klimaat verandert en het gaat snel. Wetenschappers zeggen dat het al vijf over twaalf is. Maar ook bekende mensen, zoals filmacteurs of muzieksterren, laten zich steeds vaker horen over de dreiging van de opwarmende aarde. Neem bijvoorbeeld de wereldberoemde acteur Leonardo di Caprio. We kennen hem van kassakrakers als de Titanic, maar in 2016 bracht hij de minder bekende film *Before the Flood* uit. Die gaat expliciet over klimaatverandering. Maar ook over de vraag of het tijd nog wel te keren is. En hoe dan. Deze film vertelt in 90 minuten het doordringende verhaal van de veranderingen die plaats vinden.

Na de film bespreken we de film gezamenlijk o.l.v. de bekende weerman Reinier van den Berg, die overigens (eerder dit jaar na 32 jaar) zijn baan opzegde bij het van oorsprong Wageningse MeteoGroup. Hij was nog lang niet uitgekeken op het weer, maar wilde zijn handen simpel weg helemaal vrij maken om fulltime duurzaam ondernemer te worden. Daar zal hij ons vanavond ook deelgenoot van maken.

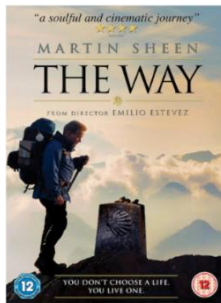

<i>Begeleiding:</i>	<i>Reinier van den Berg</i>
<i>Datum:</i>	<i>Di. 11 dec. 2018</i>
<i>Plaats en tijd:</i>	<i>Bevrijdingskerk, 19.30 - 22.00 uur</i>
<i>Contactpersoon:</i>	<i>Maarten Koornneef</i>
<i>Aanmelding:</i>	<i>Voor 14 sept. 2018</i>

E2 The Way (film)

Daniel is de zoon van de Amerikaanse dokter Tom. Hij is een fervente wandelaar en legt de pelgrimsroute naar Santiago de Compostella af. Tijdens de tocht wordt Daniel echter het slachtoffer van een storm en komt hij om het leven. Tom heeft nooit begrepen waarom zijn zoon die tocht wou afleggen. Op zoek naar antwoorden en het lichaam van zijn zoon trekt Tom naar Saint-Jean-Pied-de-Port, waar hij begint aan dezelfde pelgrimsroute. Onderweg wordt hij onderworpen aan de gevaren van een lange wandeltocht, maar ontmoet hij ook enkele lotgenoten. The Way is een film van Emilio Estevez en ging in 2010 in première.

<i>Begeleiding:</i>	<i>Joke Veltkamp</i>
<i>Datum:</i>	<i>Wo. 10 apr. 2019</i>
<i>Plaats en tijd:</i>	<i>Bevrijdingskerk, 20.00 uur</i>
<i>Contactpersoon:</i>	<i>Maarten Koornneef</i>
<i>Aanmelding:</i>	<i>Voor 14 jan. 2019</i>

E3 Een Psalmenuur

Eens in de maand is iedereen welkom om op een tweede vrijdagochtend van de maand stil te staan bij een Psalm. Een uur waarin we luisteren naar de Psalm, de Psalm zingen, stil zijn en kort met elkaar van gedachten wisselen over wat we lezen.

Begeleiding: ds. Erica Hoebe-de Waard
Data: Vanaf de tweede vrijdag in oktober
Plaats en tijd: Bevrijdingskerk, 10.00 - 11.00 uur
Aanmelding: Voor 14 sept. 2018

E4 Twee lofliederen

E4a Het Loflied van Maria

De aankondiging aan Maria (Lucas 1, 26-38) heeft tot machtig mooie muziek geleid. Het Magnificat, het loflied van Maria, is een vast onderdeel van de vesper. We gaan, na een korte toelichting, luisteren en vooral samen meezingen met Maria.

Begeleiding: Willem Dragt
Datum: Di. 6 nov. 2018
Plaats en tijd: Bevrijdingskerk, 20.00 - 22.00 uur
Contactpersoon: Willem Dragt
Aanmelding: Voor 14 sept. 2018

Maximaal 15 deelnemers

E4b De Lofzang van Simeon

Het Magnificat (zie 6 november) hoort bij het Nunc Dimittis, de lofzang van Simeon, als hij het kind Jezus in zijn armen heeft. Over de woorden die Simeon zingt verwonderen Jozef en Maria zich, zelfs nadat Maria zelf al een opgetogen lied had gezongen. Het lied is tot God gericht. Nu, laat Gij Heer, uw knecht, in vrede gaan, Nunc Dimittis, nu ik de glorie gezien en ervaren heb. We gaan luisteren en vooral samen zingen.

Begeleiding: Willem Dragt
Datum: Do. 24 jan 2019
Plaats en tijd: Bevrijdingskerk, 20.00 - 22.00 uur
Contactpersoon: Willem Dragt
Aanmelding: Voor 14 jan. 2019

Maximaal 15 deelnemers

E5 De kunst van het sterven - De Actus Tragicus van J.S. Bach

In Bachs tijd leefde men met het sterke bewustzijn dat het aardse leven eindig is. Ook in het leven van Bach was de dood constant dichtbij. Voor hem was het vooral de overgang van tijd naar eeuwigheid, "Gottes Zeit ist die allerbeste Zeit". Bach schreef deze cantate op zeer jeugdige leeftijd als begrafeniscantate, ook wel een "mini Mattheus Passion" genoemd.

Deze cantate raakt je diep en laat je nooit los, bedoeld voor de eeuwigheid.

We gaan er, na een korte toelichting, naar luisteren en delen onze ervaringen na afloop.

Begeleiding: Willem Dragt
Datum: Di. 27 nov. 2018
Plaats en tijd: Bevrijdingskerk, 20.00 - 22.00 uur
Contactpersoon: Willem Dragt
Aanmelding: Voor 14 sept. 2018

Maximaal 15 deelnemers

E6 Ruth, een verhaal van hoop

Ruth, als moedige vrouw, wordt ons door theoloog Corja Menken - Bekius in een lezing voorgesteld samen met een expositie van eigen schilderijen. In haar werk is Corja op zoek naar een creatieve omgang met levensverhalen en geloofsverhalen. Welke beelden en kleuren "tekenen" iemands leven? Waar zit spanning; waar verdriet en pijn? Waar komt in dit verhaal het licht vandaan? In het schilderen van Bijbelverhalen zoekt zij met verf en kwast (paletmes) naar een spirituele expressie van het verhaal. Een liedtekst kan een schilderij oproepen, maar een schilderij kan ook een gedicht of lied wekken. In de wisselwerking raken woorden, beelden en muziek elkaar op een dieper niveau. Zo werkt zij graag "in de speelruimte tussen kunst en kerk".

Corja Bekius was lange tijd werkzaam in het pastorale veld. Daarna werd zij docent pastoraat en geestelijke verzorging aan de Universiteit Utrecht; later aan de Protestantse Theologische Universiteit. Op haar zestigste begon zij met schilderen.

Begeleiding:

dr. Corja Menken - Bekius

Datum:

Do. 23 mei 2019

Plaats en tijd:

Bevrijdingskerk, 20.00 - 22.00 uur

Contactpersoon:

Gettie Kievit -Lamens

Aanmelding:

Voor 14 jan. 2019

Serie F - Overige activiteiten

F1 Diaconaal werkbezoek aan "Het Passion" in Hummelo

Vorming en Toerusting organiseert ook dit jaar weer het diaconaal werkbezoek aan "Het Passion" in Hummelo. Helaas konden we vorig jaar niet gaan vanwege het weer. Een graad vorst overdag en windkracht 6 uit het oosten. Geen weer om in de tuin te werken. "Het Passion" vangt dak- en thuislozen op en probeert toe te leiden naar een nieuwe toekomst, niet meer op straat. Zie voor meer informatie www.hetpassion.nl. We gaan in de tuin werken en als er andere klussen zijn, kunnen we die ook aanpakken. Voor vervoer wordt gezorgd. "Het Passion" verzorgt de koffie, thee en een lunch. Wil je meer weten neem dan gerust contact op.

Begeleiding: Dick Verkerk
Datum: Za. 23 mrt. 2019
Plaats en tijd: Vertrek Bevrijdingskerk, 8.30 - 17.00 uur
Contactpersoon: Dick Verkerk (verkerkd@xs4all.nl)
Aanmelding: Voor 14 jan. 2019

F2 Wandeling in de Stille Week

In Nijmegen ligt verscholen in de bossen een kruisweg. In houtsnijwerk is de weg die Jezus ging, onderweg naar zijn dood aan het kruis, weergegeven. In de stilte van het bos staan we, in tweetallen of alleen (naar keuze), stil bij deze momenten. Bij elke afbeelding is er tijd en ruimte om het bijbehorende Bijbelgedeelte te lezen en krijg je een vraag over je eigen leven en geloof. Hier sta je in stilte zelf, of samen met de ander met wie je loopt, bij stil. Een tocht die raakt....

Begeleiding: ds. Erica Hoebe - de Waard
Datum: Di. 16 apr. 2019
Plaats en tijd: Vertrek Bevrijdingskerk, 9.30 - 13.00 uur
Contactpersoon: Esther Ratsma
Aanmelding: Voor 14 jan. 2019

F3 Pelgrimsgroep Wageningen

Naar een feest kijk je uit. Het gewone leven wordt doorbroken. Je wordt uitgetild boven het alledaagse en tegelijk verbonden met anderen in een lange traditie van waarden en gebruiken.

Veel van de joodse feesten worden thuis gevierd, deels ook in de synagoge. De feesten zijn verbonden met symbolen, maar ook met gezamenlijk eten, vertellen van verhalen, gesprek en discussie, gebeden en rituelen, jezelf vernieuwen en weten wat van waarde is....

In vijf bijeenkomsten willen we grote joodse feesten belichten. We volgen daarbij zo goed mogelijk de joodse kalender in de tijd van het jaar. Elke bijeenkomst worden we ingeleid in de belangrijkste aspecten van het feest, soms zullen we ook proeven van de maaltijd bij dat feest, bijvoorbeeld Pesach.

pelgrimsgroep
wageningen

I. Dinsdag 18 september

Rosj Hasjana en Jom Kippoer, het joodse Nieuwjaar en Grote Verzoendag zijn nauw met elkaar verweven. Nieuwjaar opent een nieuw begin, maar is ook een dag van omzien en oordeel. De ramshoorn klinkt. Er volgen tien dagen van inkeer, die uitlopen op Grote Verzoendag, dat in de synagoge begint met het zingen van Kol Nidrei.

II. Dinsdag 16 oktober

Soekot, Loofhuttenfeest herinnert aan de tocht door de woestijn en het verblijf in tenten; en Chanoeka het Lichtenfeest verwijst naar de inwijding van de Tempel en duurt acht dagen, waarbij elke avond een kaars meer wordt ontstoken op de Chanoeka.

III. Dinsdag 12 maart

Sabbat, de wekelijkse rustdag die begint op vrijdagavond en thuis wordt gevierd.

Poeriem, het Lotenfeest valt in het vroege voorjaar. Het verhaal van Ester staat centraal, uitroeiing wordt voorkomen en toekomst veiliggesteld. Het is een vrolijk feest, waarop kinderen zich verkleeden als koning en koningin.

IV. Dinsdag 9 april

Pesach, paasfeest, het oorspronkelijke herdersfeest rond het offeren van het lam is bevrijdingsfeest geworden, verbonden met de Uittocht, de bevrijding uit de slavernij en gedenken hoe vrij of onvrij wij - mensen nu leven.

V. Dinsdag 14 mei

Sjawoet, het Wekenfeest is het feest van de oogst, op de vijftigste dag na Pesach (Pinksteren) en verbonden met het ontvangen van de Torah. Het is een dankfeest om de oogst en je bezinnen op je leven in het licht van de Tien Woorden.

Lees meer op de website: www.pelgrimswageningen.nl

Nadere informatie:

Inge Engels (Wageningen) inge-engels@live.nl

Gozien van der Schans (Bennekom) g-vanderschans@hetnet.nl

F4 Taalcursus Bijbels Hebreeuws

Met deze cursus wordt beoogd dat aan het eind van drie jaar het oude testament in zijn oorspronkelijke taal kan worden gelezen en begrepen. Lessen vinden eenmaal in de twee weken plaats in Veenendaal. De leerstof wordt thuis eigen gemaakt.

De kosten bedragen € 60,- per jaar.

Informatie bij Elly Koornneef (0317-414 982, esjkoornneef@hotmail.com)

F5 KerkNet Wageningen

KerkNet Wageningen is een informeel platform waarin twaalf verschillende Wageningse kerken en geloofsgemeenschappen contact met elkaar onderhouden. Zij ontwikkelen verschillende activiteiten die zijn te raadplegen op de website: kerknetwageningen.nl

F6 Vorming & Toerusting Bennekom

De commissie Vorming & Toerusting Bennekom biedt ook een zeer interessant programma aan. Dit is te vinden op www.hetgroeneboekje.nu. Via deze site kunt u zich ook aanmelden om de nieuwsbrief regelmatig te ontvangen.

Dit programma is samengesteld door de commissie Vorming en Toerusting van de Protestantse Gemeente te Wageningen.

Deze commissie bestaat momenteel uit de volgende leden:

Maarten Koornneef (voorzitter)
Everlaan 25, 6705 DH Wageningen-Hoog
0317 414 982, koornneefmaarten@gmail.com

Willem Dragt
Lawickse Allee 62, 6707 AK Wageningen
06-13 167 746, wdragt@live.nl

Gettie Kievit-Lamens
Beatrixlaan 11, 6706 AW Wageningen
06-18 922 909, gkievitlamens@gmail.com

Netty van Marle
Laantje van Jetses 1, 6708 SH Wageningen
0317-425 256 nvmarle@upcmail.nl

Oscar van Mastrigt
Gruttoweide 57, 6708 BC Wageningen
06-33 866 485, oscarvm@hotmail.com

Esther Ratsma
Meidoornlaan 33, 6721 BX Bennekom
06-29 029 731, yecratsma@gmail.com

Chris Reeder
Laantje van Jetses 3, 6708 SH Wageningen
06-42 460 560, dhr.c.reeder@gmail.com

Aanmeldingsformulier Vorming en Toerusting 2018/2019

Aanmelding voor de bij de activiteit aangegeven datum bij voorkeur via de website:

pg-wageningen.protestantsekerk.net onder:

'Algemeen - Vorming & Toerustingscursussen 2018/2019',

bij het dienstgebouw op de Markt 17 of via ventwag@gmail.com

Naam _____
Adres _____ Postcode _____
Plaats _____ Telefoon _____
E-mailadres _____
Opmerking _____

A1	A2	A3a	A3b	A4	A5	A6	A7	B1a	B1b
B2	B3	B4	B5	B5	B6	C1	C2	C3	C4
C5a	C5b	C6	C7	C8a	C8b	D1	D2	D3	D4
E1	E2	E3	E4a	E4b	E5	E6	F1	F2	

Datum: _____ s.v.p. één formulier per persoon

Aanmeldingsformulier Vorming en Toerusting 2018/2019

Aanmelding voor de bij de activiteit aangegeven datum bij voorkeur via de website:

pg-wageningen.protestantsekerk.net onder:

'Algemeen - Vorming & Toerustingscursussen 2018/2019',

bij het dienstgebouw op de Markt 17 of via ventwag@gmail.com

Naam _____
Adres _____ Postcode _____
Plaats _____ Telefoon _____
E-mailadres _____
Opmerking _____

A1	A2	A3a	A3b	A4	A5	A6	A7	B1a	B1b
B2	B3	B4	B5	B5	B6	C1	C2	C3	C4
C5a	C5b	C6	C7	C8a	C8b	D1	D2	D3	D4
E1	E2	E3	E4a	E4b	E5	E6	F1	F2	

Datum: _____ s.v.p. één formulier per persoon

Inleveren bij of opsturen naar:

Commissie Vorming en Toerusting

p/a Dienstgebouw
Markt 17
6701 CX Wageningen

Inleveren bij of opsturen naar:

Commissie Vorming en Toerusting

p/a Dienstgebouw
Markt 17
6701 CX Wageningen

Startdatum	Nr.	Pag.	Titel	Opgeven voor
18 sept. 2018	B1a	13	Ontmoetingen rond de Bijbel	14 sept.
19 sept. 2018	D1	22	55 + Bijbelkring "Nudehof"	n.v.t.
20 sept. 2018	B1b	13	Ontmoetingen rond de Bijbel	14 sept.
20 sept. 2018	A1	6	Voltooid leven	14 sept.
25 sept. 2018	B2	14	Gespreksgroep "Rondom 30"	14 sept.
26 sept. 2018	C1	17	Liturgiek	14 sept.
1 okt. 2018	B3	14	De veertigers en hun geloof	14 sept.
11 okt. 2018	A2	7	Hopeloos hoopvol	14 sept.
12 okt. 2018	E3	26	Een Psalmenuur	14 sept.
25 okt. 2018	C2	17	Verhaal en structuur	14 sept.
29 okt. 2018	C3	18	Waarde(n)vol opvoeden	14 sept.
31 okt. 2018	C4	18	Conflict en polarisatie	14 sept.
1 nov. 2018	B4	15	Zinnige gesprekken	14 sept.
6 nov. 2018	E4a	26	Het Loflied van Maria	14 sept.
8 nov. 2018	A3a	8	Wat is bidden eigenlijk?	14 sept.
22 nov. 2018	A3b	9	Christelijk spreken over God	14 sept.
27 nov. 2018	E5	27	De kunst van het sterven	14 sept.
6 dec. 2018	C5a	19	Meditatief Bijbel lezen	14 sept.
11 dec. 2018	E1	24	Before the Flood (film)	14 sept.
13 dec. 2018	C6	19	Verzet en Rede in tijden van nepnieuws	14 sept.
14 jan. 2019	B5	15	Plaats geven aan stil gebed	14 dec.
17 jan. 2019	A4	9	"Jezus, een mensenleven"	14 jan.
24 jan. 2019	E4b	27	De Lofzang van Simeon	14 jan.
13 feb. 2019	C8a	20	Het oosten van Duitsland - Luther	14 jan.
21 feb. 2019	A5	10	Contextueel Bijbel lezen	14 jan.
25 feb. 2019	C7	20	Jodendom, een ontmoeting	14 jan.
6 mrt. 2019	C8b	20	Het oosten van Duitsland - Het leven van gewone mensen in de DDR	14 jan.
14 mrt. 2019	C5b	19	Meditatief Bijbel lezen	14 jan.
21 mrt. 2019	A6	11	Kanker in het gezin	14 jan.
23 mrt. 2019	F1	29	"Het Passion"	14 jan.
10 apr. 2019	E2	25	The Way (film)	14 jan.
11 apr. 2019	A7	12	Oog in Oog	14 jan.
16 apr. 2019	F2	29	Wandeling in de Stille Week	14 jan.
23 mei 2019	E6	28	Ruth, een verhaal van hoop	14 jan.
29 juli 2019	B6	16	Zomerleerhuis	14 jan.
In overleg	D2	22	Vrouwen rond de Bijbel	n.v.t.
In overleg	D3	23	Bijbelkring "Vredehorst"	n.v.t.
In overleg	D4	23	Kring geloofsopvoeding	n.v.t.